

Regeringens proposition

2008/09:203

Beräkning av förmögenhet vid fastställande av vissa
förmåner

Prop.
2008/09:203

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 28 maj 2009

Fredrik Reinfeldt

Cristina Husmark Pehrsson
(Socialdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen lämnas förslag till en lag om beräkning av förmögenhet vid fastställande av de förmåner inom socialförsäkringen och studiestödet som prövas mot förmögenhet. Förslaget innebär att förmögenhetsprövningen för dessa förmåner från och med den 1 januari 2010 ska kopplas till denna lag, som ska benämnas lag om förmögenhet vid beräkning av vissa förmåner.

I propositionen föreslås också att förmögenhetsprövningen ska slopas i fråga om underhållsstöd.

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Lagtext	4
2.1	Förslag till lag om förmögenhet vid beräkning av vissa förmåner	4
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (2001:761) om bostadstillägg till pensionärer m.fl.	6
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1993:737) om bostadsbidrag	8
2.4	Förslag till lag om ändring i lagen (1996:1030) om underhållsstöd	9
3	Ärendet och dess beredning	10
4	Gällande regler	11
4.1	Socialförsäkringsförmåner	11
4.2	Studiestödsförmåner	14
5	Beräkning av förmögenhet inom socialförsäkringen och studiestödssystemet	15
6	Förmögenhetsprövning vid beräkning av olika förmåner	17
6.1	Prövning mot förmögenhet inom socialförsäkringen	17
6.1.1	Bostadstillägg till pensionärer m.fl. och äldreförsörjningsstöd	17
6.1.2	Bostadsbidrag	19
6.1.3	Underhållsstöd	20
6.1.4	Bilstöd till personer med funktionshinder	21
6.2	Prövning mot förmögenhetsuppgifter inom studiestödet	22
6.2.1	Bakgrund	22
6.2.2	Överväganden och förslag	22
6.3	Möjligheter att kontrollera förmögenhetsuppgifter	25
6.4	Administrativa och ekonomiska konsekvenser	26
7	Författningskommentar	27
7.1	Förslaget till lag om förmögenhet vid beräkning av vissa förmåner	27
7.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (2001:761) om bostadstillägg till pensionärer m.fl.	29
7.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (1993:737) om bostadsbidrag	30
7.4	Förslaget till lag om ändring i lagen (1996:1030) om underhållsstöd	30
Bilaga 1 Sammanfattning av promemorian Beräkning av förmögenhet vid fastställande av vissa förmåner		31
Bilaga 2 Lagförslagen i promemorian Beräkning av förmögenhet vid fastställande av vissa förmåner		32
Bilaga 3 Förteckning över remissinstanser till promemorian Beräkning av förmögenhet vid fastställande av vissa förmåner		40
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 28 maj 2009		41

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 2008/09:203

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om förmögenhet vid beräkning av vissa förmåner,
2. lag om ändring i lagen (2001:761) om bostadstillägg till pensionärer m.fl.,
3. lag om ändring i lagen (1993:737) om bostadsbidrag,
4. lag om ändring i lagen (1996:1030) om underhållsstöd.

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om förmögenhet vid beräkning av vissa förmåner

Härigenom föreskrivs följande.

1 § I denna lag finns bestämmelser om hur förmögenhet ska beräknas vid prövning av rätt till

1. bostadsbidrag enligt lagen (1993:737) om bostadsbidrag,
2. bostadstillägg enligt lagen (2001:761) om bostadstillägg till pensionärer m.fl.,
3. äldreförsörjningsstöd enligt lagen (2001:853) om äldreförsörjningsstöd, och
4. studiehjälp i form av extra tillägg och nedsättning av årsbelopp vid återbetalning av studielån enligt studiestödslagen (1999:1395).

I lagen (1999:332) om ersättning till steriliserade i vissa fall och lagen (2005:466) om beräkning av inkomstprövade socialförsäkringsförmåner för neurosedynskadade finns ytterligare bestämmelser om beräkning av förmögenhet för den som har fått ersättning enligt dessa respektive lagar.

2 § De termer och uttryck som används i denna lag har samma betydelse och tillämpningsområde som i inkomstskattelagen (1999:1229) och omfattar också motsvarande utländska företeelser.

3 § Med förmögenhet avses värdet av tillgångarna efter avdrag för skulder. Därvid ska det bortses från sådana tillgångar och skulder som är hänförliga till inkomstslaget näringsverksamhet.

Tillgångar

4 § Vid beräkning av förmögenhet ska som tillgång tas upp

1. privatbostadsfastighet och privatbostadsrätt,
2. livförsäkring med undantag för
  - a) pensionsförsäkring samt
  - b) livförsäkring som enbart avser olycks- eller sjukdomsfall eller dödsfall senast vid 70 års ålder och som inte är återköpsbar,
3. marknadsnoterad delägar rätt eller fordringsrätt,
4. kontanta medel och kontobehållning, med undantag för behållning på pensionssparkonto, till den del värdet av dessa tillgångar sammanlagt överstiger 25 000 kronor, och
5. fordran i pengar och liknande betalningsmedel.

5 § Vid beräkning av förmögenhet för prövning av rätt till bostadsbidrag enligt lagen (1993:737) om bostadsbidrag, bostadstillägg enligt lagen (2001:761) om bostadstillägg till pensionärer m.fl. och äldreförsörjningsstöd enligt lagen (2001:853) om äldreförsörjningsstöd ska det bortses

från tillgång enligt 4 § 1 om den utgör den försäkrades permanentbostad och från skulder med säkerhet i sådan tillgång. Prop. 2008/09:203

Vid beräkning av bostadstillägg enligt lagen (2001:761) om bostadstillägg till pensionärer m.fl. och äldreförsörjningsstöd enligt lagen (2001:853) om äldreförsörjningsstöd ska för försäkrad som har sin bostad i särskild boendeform det bortses från tillgång enligt 4 § 1 om den utgör permanentbostad för den försäkrades make och från skulder med säkerhet i sådan tillgång.

6 § Vid beräkning av förmögenhet för prövning av rätt till studiehjälp i form av extra tillägg och rätt till nedsättning av årsbelopp vid återbetalning av studielån enligt studiestödslagen (1999:1395) ska det bortses från tillgång som avses i 4 § 1 och från skulder med säkerhet i sådan tillgång.

Värdering av tillgångarna

7 § Privatbostadsfastighet ska tas upp till taxeringsvärdet. Om fastigheten innehas med tomträtt ska den tas upp till den del av taxeringsvärdet som avser byggnad.

Privatbostadsfastighet utomlands ska tas upp till 75 procent av marknadsvärdet.

Privatbostadsrätt ska tas upp till ett värde som motsvarar medlemmens eller delägarens andel i föreningens eller bolagets behållna förmögenhet. Denna förmögenhet bestäms med utgångspunkt i taxeringsvärdet på föreningens eller bolagets fastighet och med hänsyn till föreningens eller bolagets övriga tillgångar och skulder.

8 § Livförsäkring ska tas upp till sitt på försäkringstekniska beräkningsgrunder framräknade återköpsvärde med tillägg för beräknad upplupen andel i livförsäkringens överskott.

9 § Marknadsnoterade delägarätter och fordringsrätter ska tas upp till 80 procent av sitt marknadsvärde.

10 § Fordran i pengar och liknande betalningsmedel ska tas upp till sitt nominella belopp med tillägg för förfallen ränta.

Skulder

11 § Vid beräkning av förmögenhet ska samtliga skulder beaktas, med de undantag som anges i 3, 5 och 6 §§. Sådan skatt som avses i 1 kap. 1 § skattebetalningslagen (1997:483) som ännu inte debiterats ska också undantas.

12 § Skuld i pengar och liknande betalningsmedel ska tas upp till sitt nominella belopp med tillägg för förfallen ränta.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (2001:761) om bostadstillägg till pensionärer m.fl.

Prop. 2008/09:203

Härigenom föreskrivs att 16 och 27 §§ lagen (2001:761) om bostadstillägg till pensionärer m.fl. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 §¹

Tillägg till den bidragsgrundande inkomsten ska göras för förmögenhet beräknad per den 31 december året före det år då ansökan om bostadstillägg görs enligt vad som anges i denna paragraf och 17 §.

Som förmögenhet räknas sådan förmögenhet som *skulle ha varit skattepliktig enligt den upphävda lagen (1997:323) om statlig förmögenhetsskatt, beräknad med bortseende från värdet av sådan privatbostadsfastighet eller privatbostadsrätt som avses i 2 kap. 13 respektive 18 § inkomstskattelagen (1999:1229) och som utgör den sökandes permanentbostad samt skulder med säkerhet i denna egendom. För sökande som har sin bostad i särskild boendeform ska detsamma gälla i fråga om värdet av privatbostadsfastighet eller privatbostadsrätt som utgör permanentbostad för den sökandes make.*

I lagen (1999:332) om ersättning till steriliserade i vissa fall finns bestämmelser om beräkning av förmögenhet för den som har fått ersättning enligt den lagen.

Som förmögenhet räknas sådan förmögenhet som *anges i lagen (2009:000) om förmögenhet vid beräkning av vissa förmåner.*

Lydelse enligt prop. 2008/09:202

Föreslagen lydelse

27 §

Bostadstillägg ska omprövas när något förhållande som bestämmer tilläggets storlek har ändrats.

Bostadstillägget får räknas om utan föregående underrättelse om den del av årsinkomsten ändras som utgörs av en förmån som betalas ut av Pensionsmyndigheten eller Försäkringskassan, pension

Bostadstillägg ska omprövas när något förhållande som bestämmer tilläggets storlek har ändrats.

Bostadstillägget får räknas om utan föregående underrättelse om den del av årsinkomsten ändras som utgörs av en förmån som betalas ut av Försäkringskassan, pension enligt utländsk lagstift-

¹ Senaste lydelse 2007:1407.

enligt utländsk lagstiftning, avtalspension eller motsvarande ersättning som följer av kollektivavtal. Detsamma ska gälla när ändring sker av

- sådant belopp som avses i 19 §,
  - preliminärt bostadsbidrag enligt lagen (1993:737) om bostadsbidrag, eller
  - taxeringsvärde för annan fastighet än sådan som avses i 16 § *andra stycket*.
- ning, avtalspension eller motsvarande ersättning som följer av kollektivavtal. Detsamma ska gälla när ändring sker av
- taxeringsvärde för annan fastighet än sådan som avses i 5 § *lagen (2009:000) om förmögenhet vid beräkning av vissa förmåner*.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för bostadstillägg som avser tid före ikraftträdandet.

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (1993:737) om bostadsbidrag ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §¹

Tillägg till den bidragsgrundande inkomsten ska göras för förmögenhet beräknad per den 31 december det år som bostadsbidraget avser enligt vad som anges i denna paragraf. Tillägg ska göras för varje sökande och varje barn som avses i 10 § med undantag av första stycket 2 och 3 samt tredje stycket. Som förmögenhet räknas sådan förmögenhet som *skulle ha varit skattepliktig enligt den upphävda lagen (1997:323) om statlig förmögenhetsskatt, beräknad med bortseende från privatbostadsfastighet eller bostadsrätt för vilken bostadsbidrag söks och skulder med säkerhet i denna egendom.* Vid beräkningen ska *det också bortses från* sådan tillgång som anges i 5 a och 5 b §§. Tillägg ska göras med 15 procent av den sammanlagda förmögenhet som överstiger 100 000 kronor, avrundat nedåt till helt tiotusental kronor.

Tillägg till den bidragsgrundande inkomsten ska göras för förmögenhet beräknad per den 31 december det år som bostadsbidraget avser enligt vad som anges i denna paragraf. Tillägg ska göras för varje sökande och varje barn som avses i 10 § med undantag av första stycket 2 och 3 samt tredje stycket. Som förmögenhet räknas sådan förmögenhet som *anges i lagen (2009:000) om förmögenhet vid beräkning av vissa förmåner.* Vid beräkningen ska *dock* sådan tillgång som anges i 5 a och 5 b §§ *inte beaktas.* Tillägg ska göras med 15 procent av den sammanlagda förmögenhet som överstiger 100 000 kronor, avrundat till helt tiotusental kronor.

Tillägg för barns förmögenhet ska fördelas lika mellan makar.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för bostadsbidrag som avser tid före ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse 2007:1400.

Härigenom föreskrivs att 26 § lagen (1996:1030) om underhållsstöd ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

26 §¹

Till beloppen enligt 25 § ska läggas

1. studiemedel i form av studiebidrag, utom den del som avser tilläggsbidrag, och

2. en procent av den del av den bidragsskyldiges förmögenhet som överstiger 1 500 000 kronor. Som förmögenhet räknas sådan förmögenhet som skulle ha varit skattepliktig enligt den upphävda lagen (1997:323) om statlig förmögenhetsskatt.

Det sålunda framräknade beloppet ska minskas med 100 000 kronor och utgör därefter den inkomst som ska ligga till grund för beräkningen av återbetalningsskyldigheten.

Till beloppen enligt 25 § ska läggas studiemedel i form av studiebidrag, utom den del som avser tilläggsbidrag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för underhållsstöd som avser tid före ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse 2007:1402.

Den 1 januari 2008 upphörde lagen (1997:323) om statlig förmögenhetsskatt att gälla (prop. 2007/08:26, bet. 2007/08:SkU15, rskr. 2007/08:92). Detta innebar att förmögenhetsskatten avskaffades fr.o.m. taxeringsåret 2008. Eftersom den enskildes förmögenhet har betydelse för beräkningen av vissa socialförsäkrings- och studiestödsförmåner beslutades att förmögenhetsbegreppet tills vidare skulle knytas till den upphävda lagen om statlig förmögenhetsskatt.

Även kontrolluppgiftsskyldigheten rörande tillgångar och skulder m.m. har slopats enligt regeringens förslag i propositionen (prop. 2008/09:44, bet. 2008/09:SkU5, rskr. 2008/09:65). Denna ändring trädde i kraft den 1 januari 2009.

Med anledning av att förmögenhetsskatten och kontrolluppgiftsskyldigheten rörande tillgångar och skulder tagits bort gav regeringen den 6 december 2007 Försäkringskassan i uppdrag att i samverkan med Centrala studiestödsnämnden (CSN) och Skatteverket ta fram ett förslag till vad som ska avses med förmögenhet vid beräkning av vissa förmåner inom socialförsäkringen och studiestödssystemet. I uppdraget ingick också att lämna förslag till hur den framtida förmögenhetsprövningen för dessa förmåner borde utformas samt att redogöra för hur uppgifter om förmögenhet skulle inhämtas. Även de ekonomiska och administrativa konsekvenserna av förslagen skulle redovisas.

Uppdraget redovisades till regeringen i en rapport (S/2007/10480/SF) den 1 april 2008.

Mot bakgrund av detta har Socialdepartementet, i samarbete med Utbildningsdepartementet, upprättat en promemoria Beräkning av förmögenhet vid fastställande av vissa förmåner (S/2007/10480/SF). I promemorian föreslås att det införs en lag som anger vad som ska avses med förmögenhet vid beräkning av de förmåner inom socialförsäkringen och studiestödssystemet som ska prövas gentemot förmögenhet. I promemorian föreslås också att förmögenhetsprövningen ska slopas i fråga om underhållsstöd.

I promemorian lämnades även förslag om utvidgad uppgiftsskyldighet. Den uppgiftsskyldighet som finns för banker och andra penninginrättningar att på förfrågan rörande en enskild person lämna Försäkringskassan uppgifter om förmögenhet föreslogs bli utvidgad till att gälla även för andra finansiella institut i ärenden om bostadsbidrag och bostadstillägg till pensionärer m.fl. I promemorian föreslogs också att banker och andra finansiella institut skulle åläggas en uppgiftsskyldighet gentemot domstol, Överklagandenämnden för studiestöd och CSN avseende uppgifter om viss person som enligt den föreslagna lagen om beräkning av förmögenhet i vissa fall är av betydelse vid prövning av rätt till studiehjälp i form av extra tillägg och nedsättning av årsbelopp vid återbetalning av studielån enligt studiestödslagen och föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen.

En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 1*. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 2*. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. En sammanställning

Lagrådet

Regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1996:1030) om underhållsstöd är av sådan karaktär att den i och för sig bör granskas av Lagrådet. Den föreslagna ändringen får dock anses vara av så enkel beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse. Lagrådets yttrande över förslaget har därför inte inhämtats.

4 Gällande regler

4.1 Socialförsäkringsförmåner

Bostadstillägg till pensionärer m.fl.

Bostadstillägg till pensionärer m.fl., (BTP), är en inkomstprövad förmån vars syfte är att även personer med låg pension ska ha möjlighet att efterfråga en rimlig bostad.

BTP kan betalas ut till personer som har hel ålderspension (från 65 års ålder), änkepension, särskild efterlevandepension, hustrutillägg, sjuk- eller aktivitetsersättning eller motsvarande EU-pension. Som ett komplement till bostadstillägget kan också särskilt bostadstillägg, (SBTP), betalas ut. SBTP är ett högkostnadsskydd vars syfte är att garantera den som har en låg inkomst och hög bostadskostnad en skälig levnadsnivå.

Bostadstilläggets storlek beror både på hur hög inkomst och hur hög bostadskostnad den försäkrade har. I inkomsten ingår ett tillägg för förmögenhet beräknad på visst sätt. Dels ingår avkastning av kapital och dels görs ett förmögenhetstillägg när förmögenheten överstiger 100 000 kronor för en ensamstående person och 200 000 kronor för makar. Förmögenhetstillägget utgör 15 procent av den del av förmögenheten som överstiger 100 000 respektive 200 000 kronor. Vid beräkning av förmögenhet bortses från värdet av privatbostad som är den försäkrades permanentbostad.

Det finns en övre gräns för hur hög bostadskostnad som godtas vid beräkning av bostadstillägg. För personer som har fyllt 65 år gäller som övre hyresgräns 5 000 kronor per månad för BTP och för SBTP 6 200 kronor per månad. Högsta möjliga ersättning är 93 procent av boendekostnaden för denna grupp.

För personer under 65 år är den övre hyresgränsen för BTP 4 500 kronor per månad och högsta möjliga ersättning är 91 procent av boendekostnaden. För SBTP är den övre gränser för bostadskostnaden 5 700 kronor per månad.

Äldreförsörjningsstöd

Lagen (2001:853) om äldreförsörjningsstöd trädde i kraft den 1 januari 2003 och syftet med stödet är att alla som har fyllt 65 år och är bosatta i

Sverige ska ha en skälig levnadsnivå. Äldreförsörjningsstöd är helt inkomstprövat och nivåerna överensstämmer med nivåerna i det särskilda bostadstillägget. Det innebär att en ogift person – med en hyra om högst 6 200 kronor per månad och efter det att skatt har betalats – ska ha minst 4 831 kronor per månad kvar i sammanlagd inkomst att leva på. För en gift person med en hyra på högst 3 100 kronor per månad ska 4 082 kronor per månad finnas kvar sedan skatt och hyra har betalats. Beloppen gäller för 2009.

Inkomsten beräknas enligt lagen (2001:761) om bostadstillägg till pensionärer m.fl. Dessutom görs ett tillägg till inkomsten med eventuellt bostadstillägg och särskilt bostadstillägg.

I december 2007 hade knappt 11 000 personer äldreförsörjningsstöd. Av dessa hade 121 personer en förmögenhet som översteg 100 000 kronor. Om förmögenhetsprövningen slopas skulle det, enligt Försäkringskassans beräkningar, öka kostnaderna för äldreförsörjningsstödet med cirka 2 miljoner kronor.

Bostadsbidrag

Bostadsbidrag är i första hand avsett för barnfamiljer men kan även betalas ut till hushåll utan barn om den bidragsberättigade har fyllt 18 år men inte 29 år. Till hushåll utan barn ges endast bidrag för bostadskostnaden. Bestämmelser om bostadsbidrag finns i lagen (1993:737) om bostadsbidrag.

Bostadsbidrag till barnfamiljer består av tre delar; bidrag till bostadskostnad, ett särskilt bidrag och ett umgängesbidrag. Både det särskilda bidraget och umgängesbidraget är relaterat till antalet barn. Barnfamiljer med hemmavarande barn kan få bidrag till bostadskostnader och ett särskilt bidrag. Föräldrar till barn som de tidvis eller växelvis bor tillsammans med kan få bidrag till bostadskostnader och ett umgängesbidrag. Umgängesbidraget infördes den 1 januari 2006 till föräldrar som på grund av vårdnad eller umgänge har barn tidvis boende hos sig medan det särskilda bidraget endast kan betalas ut till den förälder som barnet är folkbokfört hos.

Ett preliminärt bostadsbidrag beräknas med ledning av den inkomst som den sökande uppskattar för kalenderåret. Förmögenhetstillägg görs om hushållets förmögenhet överstiger 100 000 kronor. Förmögenhetstillägget utgör 15 procent av den del av förmögenheten som överstiger 100 000 kronor. Vid beräkning av förmögenhet bortses från värdet av privatbostad som är den försäkrades permanentbostad.

Utbetalning av preliminärt bostadsbidrag görs varje månad. Det slutliga bidraget bestäms i efterhand när inkomsttaxeringen för året är klar. Då jämförs det preliminära och slutliga bidraget.

Underhållsstöd

Underhållsstöd är ett statligt stöd som kan lämnas för att täcka ett uteblivet underhåll eller fylla ut ett lågt underhållsbidrag från den förälder som barnet inte bor tillsammans med. Stödet, som lämnas till boföräldern, är inte inkomstprövat och kan utbetalas med maximalt 1 273 kronor

per barn och månad. Den förälder som är bidragsskyldig ska helt eller delvis återbetala statens kostnader för underhållsstödet.

Återbetalningsbeloppet är baserat på den bidragsskyldiges inkomst från den senaste taxeringen samt det antal barn som den bidragsskyldige är underhållsskyldig för. I praktiken innebär detta att de inkomster som läggs till grund för beräkning av återbetalningsbeloppet under ett visst år utgörs av vad den bidragsskyldige tjänade två år dessförinnan. Återbetalning under 2009 baseras således på de inkomster som den bidragsskyldige hade under 2007 (dvs. uppgifter som fastställts vid 2008 års taxering).

Av 25 och 26 §§ lagen (1996:1030) om underhållsstöd (USL) framgår att den inkomst som läggs till grund för hur mycket som en bidragsskyldig ska återbetala till staten utgörs av summan av

- överskott i inkomstslaget tjänst,
- överskott i inkomstslaget kapital,
- överskott av näringsverksamhet,
- studiemedel i form av studiebidrag utom den del som avser tilläggsbidrag, samt
- en procent av den del av den bidragsskyldiges förmögenhet som överstiger 1 500 000 kronor. Som förmögenhet räknas sådan förmögenhet som skulle ha varit skattepliktig enligt den upphävda lagen (1997:323) om statlig förmögenhetsskatt.

Sedan beloppen räknats samman ska summan minska med grundavdraget på 100 000 kronor enligt 26 § andra stycket USL. Grundavdraget får den bidragsskyldige föräldern behålla för egna levnadskostnader. Det återstående beloppet utgör sedan den inkomst som ska ligga till grund för fastställande av belopp som en bidragsskyldig ska återbetala.

Om barnet har egna inkomster påverkar det underhållsstödets belopp. Av 10 § USL framgår att om barnet har en sådan inkomst som framkommer vid en tillämpning av 25–27 §§ USL, ska underhållsstödet minska med ett belopp som motsvarar hälften av inkomsten. I stället för den minskning med 100 000 kronor som gäller när den bidragsskyldige har förmögenhet, ska beloppet minska med 48 000 kronor när barnet har inkomst, bland annat i form av förmögenhet.

Den bidragsskyldiges återbetalningsbelopp fastställs efter varje årlig taxering. Försäkringskassan får i samband med denna, via datafil från Skatteverket, förmögenhetsuppgifter för de bidragsskyldiga och barn som har en förmögenhet över 1 500 000 kronor. Om tillgångarna efter avdrag för skulder uppgår till mer än 1 500 000 kronor, ska en procent av den överskjutande skattepliktiga förmögenheten räknas samman med övriga inkomster. Om skulderna överstiger tillgångarna anges förmögenheten till 0 kronor. Sista gången sådana förmögenhetsuppgifter kunde lämnas – med anledning av förmögenhetsskattens slopande – var inför 2008 års taxering.

Bilstöd till funktionshindrade

Bilstöd kan beviljas en person som har ett varaktigt funktionshinder som medför att personen har väsentliga svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att anlita allmänna kommunikationer. Bestämmelser om bil-

stöd finns i förordningen (1988:890) om bilstöd till personer med funktionshinder (FBF).

Bilstödet kan lämnas i form av ett anpassningsbidrag i det fall det finns behov av anpassning av bil. Anpassningsbidraget lämnas för de faktiska kostnader som motsvarar ändring eller anordning på fordonet och som behövs för att personen ska kunna använda bilen.

Bilstödet kan dessutom lämnas i form av ett bidrag för anskaffning av motorfordon dels i form av ett icke inkomstprövat bidrag, så kallat grundbidrag, dels ett inkomstprövat anskaffningsbidrag. Det är enbart anskaffningsbidraget som är inkomstprövat (i inkomstprövningen ingår prövning av förmögenhet). Anskaffningsbidrag kan beviljas enbart till personer med en årlig bruttoinkomst som understiger 160 000 kr.

Beräkningen av bruttoinkomst i FBF följer reglerna för bostadstillägg till pensionärer m.fl. även när det gäller förmögenhetens påverkan. Anskaffningsbidraget betalas ut i en fallande skala beroende på bruttoinkomstens storlek där högsta ersättningsnivån är 40 000 kronor och den lägsta 4 000 kronor. För makar i personkrets 1–3 (5 § FBF) ska bruttoinkomsten räknas fram individuellt, utan hänsyn till den andra makens inkomst (8 § FBF). Detta är en skillnad mot vad som gäller enligt BTPL, där inkomsten beräknas till hälften av makarnas gemensamma inkomst.

4.2 Studiestödsförmåner

Extra tillägg inom studiehjälpen

Studiestöd i form av studiehjälp lämnas i huvudsak till elever inom gymnasieskolan. Studiehjälp består av studiebidrag som lämnas till samtliga elever, extra tillägg som lämnas till elever från inkomstsvaga familjer och inackorderingsstillägg som lämnas till elever vid fristående skolor som behöver bo inackorderade på skolorten. Extra tillägg lämnas om det ekonomiska underlaget för eleven och hans eller hennes familj inte överstiger 125 000 kronor per år. Det ekonomiska underlaget utgörs av summan av elevens och hans eller hennes föräldrars beräknade inkomster och 20 procent av den del av elevens och föräldrarnas sammanlagda förmögenhet som överstiger 75 000 kronor. Som förmögenhet räknas sådan förmögenhet som skulle ha varit skattepliktig enligt den upphävda lagen (1997:323) om statlig förmögenhetsskatt. Vid beräkningen ska det dock bortses från privatbostadsfastighet eller privatbostadsrätt och skulder med säkerhet i den egendomen. Bestämmelser om extra tillägg och om hur det ekonomiska underlaget ska beräknas vid prövning av rätt till extra tillägg finns i studiestödslagen (1999:1395) och studiestödsförordningen (2000:655).

Enligt CSN är det endast ett begränsat antal av de elever som kan komma i fråga för extra tillägg inom studiehjälpen som tillsammans med sina föräldrar har en förmögenhet av den storleken att det påverkar rätten till extra tillägg.

En person som har tagit studielån efter den 30 juni 2001 återbetalar varje år ett belopp (årsbeloppet) som fastställs med utgångspunkt i skuldens storlek, hur många återbetalningsår som återstår, räntan och ett uppräkningstal. Enligt de s.k. trygghetsreglerna kan en låntagare efter ansökan få nedsättning av årsbeloppet. Årsbeloppet beräknas då i stället utifrån låntagarens inkomst. Från och med det år då låntagaren fyller 50 år ska även förmögenhet beaktas vid prövning av nedsättning av årsbeloppet enligt trygghetsreglerna. I dessa fall ska beaktas 20 procent av den del av låntagarens förmögenhet som överstiger 2,75 prisbasbelopp (117 700 kronor för 2009). Som förmögenhet räknas sådan förmögenhet som skulle ha varit skattepliktig enligt den upphävda lagen (1997:323) om statlig förmögenhetsskatt. Vid beräkningen ska det dock bortses från privatbostadsfastighet eller privatbostadsrätt och skulder med säkerhet i den egendomen. Bestämmelser om nedsättning av årsbeloppet vid återbetalning av studielån finns i studiestödslagen och i studiestödsförordningen.

Enligt CSN är det få personer som anger i sin ansökan att de har förmögenhet och enligt myndighetens uppfattning är det även få av de personer som har behov av att ansöka om nedsättning som har förmögenhet av den storleken att den påverkar deras möjlighet till nedsättning enligt trygghetsreglerna. Under 2008 var det t.ex. tio personer som hade en sådan förmögenhet. I takt med att antalet personer som blir återbetalningsskyldiga inom det nya lånesystemet (dvs. personer som har tagit studielån efter den 30 juni 2001) ökar kommer dock allt fler personer att påverkas av förmögenhetsprövningen.

5 Beräkning av förmögenhet inom socialförsäkringen och studiestödssystemet

Regeringens förslag: Ett för socialförsäkringen och studiestödssystemet gemensamt förmögenhetsbegrepp ska införas från och med den 1 januari 2010. Vad som ska anses som förmögenhet och hur denna ska värderas ska regleras i en ny lag om förmögenhet vid beräkning av vissa förmåner.

Promemorians förslag: Överensstämmer i allt väsentligt med regeringens förslag.

Remissinstanserna: De remissinstanser som har yttrat sig tillstyrker promemorians förslag. *Statskontoret* anser att det är rimligt med en ny lag som reglerar förmögenhetsbegreppet och anser att det är positivt att lösöre utesluts ur begreppet. Även *De handikappades riksförbund*, *DHR*, välkomnar förenklingen att inre och yttre lösöre inte längre beaktas vid beräkning av förmögenhet. *Landsorganisationen i Sverige*, *LO* tillstyrker promemorians förslag att beräkna individers förmögenhet.

Utgångspunkter

Det finns för närvarande inte någon gällande författning som reglerar vad som avses med begreppet förmögenhet. I stället används förmögenhetsbegreppet enligt den upphävda lagen (1997:323) om statlig förmögenhetsskatt vid beräkning av förmögenhet i de ärendeslag inom socialförsäkringen och studiestödssystemet där prövning görs mot förmögenhet. Det finns således ett behov av en ny författning som reglerar vad som ska betraktas som förmögenhet i dessa sammanhang. Om regleringen ska göras i lag eller förordning kan övervägas. Men då bestämmelserna påverkar enskildas rätt till olika förmåner är det naturligt att bestämmelserna finns på samma nivå som flertalet av förmånerna dvs. på lagnivå. Försäkringskassan har också i sin rapport föreslagit att frågan ska lagregleras. Mot denna bakgrund föreslås därför att bestämmelser om beräkning av förmögenhet införs genom en ny lag. Lagen bör benämnas lag om förmögenhet vid beräkning av vissa förmåner. Den nya lagen bör vara gemensam för de berörda ärendeslagen. I lagar och förordningar som reglerar de olika förmånsslagen ska hänvisas till den nya lagen om förmögenhet vid beräkning av vissa förmåner.

Den nya lagen bör, när det gäller vad som ska betraktas som förmögenhet, i huvudsak utgå från vad som utgör förmögenhet enligt den upphävda lagen om statlig förmögenhetsskatt. För att förenkla förmögenhetsberäkningen bör dock vissa smärre justeringar göras.

Förmögenhet

Med förmögenhet bör avses värdet av den sökandes tillgångar efter avdrag för skulder. Tillgångar och skulder som ingår i inkomstslaget näringsverksamhet bör dock undantas.

Tillgångar

De tillgångar som ska tas upp vid beräkning av förmögenhet i den nya lagen om beräkning av förmögenhet bör, med mindre justeringar, vara desamma som i den upphävda lagen om statlig förmögenhetsskatt.

Privatbostäder och privatbostadsrätter bör även fortsättningsvis ingå i förmögenhetsberäkningen om något annat inte anges för en viss förmån. Liksom i dag är det taxeringsvärdet som ska betraktas som förmögenhet. De nu gällande undantagsbestämmelserna för bostadstillägg och bostadsbidrag avseende privatfastigheter och privatbostadsrätter som är den försäkrades permanentbostad bör dock kvarstå. Även nu gällande undantagsbestämmelser inom studiestödssystemet om att tillgångar i form av privatbostadsfastigheter och privatbostadsrätter ska undantas från förmögenhetsberäkningen ska kvarstå. Av tydlighetsskäl föreslås dock att dessa bestämmelser placeras i den nya lagen om förmögenhet vid beräkning av vissa förmåner. Nu angivna tillgångar bör således inte ingå i förmögenhetsberäkningen. Skulder som hänför sig till sådana tillgångar bör inte heller beaktas vid förmögenhetsberäkningen.

Marknadsnoterade delägarätter och fordringsrätter dvs. aktier, fondandelar, obligationer och liknande värdepapper föreslås tas upp till åttio procent av den aktuella kursen. Med aktuell kurs avses slutkursen den sista handelsdagen på året.

Det sammanlagda värdet av kontobehållning och kontanter som överstiger 25 000 kronor bör ingå i förmögenheten. Undantag görs dock för tillgångar på pensionssparkonton.

En fordran bör ingå i förmögenheten till sitt nominella belopp samt upplupen ränta. Även vissa livförsäkringar föreslås ligga till grund för beräkningen av förmögenhet.

Inre och yttre lösöre bör inte ingå i förmögenheten. Detta är en förenkling jämfört med den upphävda lagen om statlig förmögenhetsskatt. Ändringen motiveras av att det är svårt att kontrollera och värdera innehav av t.ex. smycken, tavlor och andra värdeföremål. Av Försäkringskassans rapport framgår också att det är få personer som uppger att de har sådana tillgångar. Försäkringskassan bedömer dessutom att i de fall den sökande har lämnat uppgifter om sådana tillgångar så är det sällan det har haft någon reell påverkan på förmånen.

Skulder

Vid beräkningen av förmögenhet föreslås att den försäkrades samtliga skulder beaktas. Som skuld räknas dock inte skuld med säkerhet i sådana bostäder som enligt undantagsbestämmelserna inte bör ingå vid förmögenhetsberäkningen, skulder som är hänförliga till näringsverksamhet eller skatt som ännu inte har debiterats.

6 Förmögenhetsprövning vid beräkning av olika förmåner

6.1 Prövning mot förmögenhet inom socialförsäkringen

6.1.1 Bostadstillägg till pensionärer m.fl. och äldreförsörjningsstöd

Regeringens förslag: Vid beräkning av bostadstillägg enligt lagen (2001:761) om bostadstillägg till pensionärer m.fl. ska, från och med den 1 januari 2010, förmögenhet kopplas till den nu föreslagna lagen om förmögenhet vid beräkning av vissa förmåner.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: De remissinstanser som har yttrat sig är positiva till förslaget. *De Handikappades Riksförbund* anser att det är positivt att det nuvarande undantaget för privatbostäder och privatbostadsrätter som är privatbostad föreslås vara kvar vid beräkning av förmögenhet men anser att de nuvarande beloppsgränserna för beräkning av förmögenhetstillägg bör höjas. *SPF Sveriges Pensionärsförbund* delar uppfattningen att hänsyn bör tas till förmögenhet vid beräkning av bostadstill-

lägg till pensionärer och äldreomsorgsstöd. *Sveriges Pensionärs Riksförbund, SPRF*, instämmer i resonemanget att ett slopande av förmögenhetsprövningen skulle kunna uppfattas som stötande samt öka samhällets kostnader för bostadstillägg.

Skälen för regeringens förslag: Vid beräkning av bostadstillägg till pensionärer (BTP) görs tillägg till den bidragsgrundade inkomsten för förmögenhet beräknad per den 31 december året före det år då ansökan görs. Regeln innebär att 15 procent av den del av förmögenheten som överstiger 100 000 kronor (för makar 200 000 kr sammanlagt) räknas som inkomst vid beräkning av bidragsgrundande inkomst för BTP. Gränserna höjdes fr.o.m. den 1 januari 2003 från 75 000 kronor för ensamstående (120 000 kronor för makar) och regeringen finner inte, till skillnad från *De Handikappades Riksförbund*, att det finns skäl att nu ändra dessa beloppsgränser.

Då den statliga förmögenhetsskatten upphörde från och med den 1 januari 2007 gjordes en följdändring i 16 § lagen (2001:761) om bostadstillägg till pensionärer m.fl. på så sätt att med förmögenhet avses sådan förmögenhet som var skattepliktig enligt den upphävda lagen (1997:323) om statlig förmögenhetsskatt. Följdändringen innebär inte någon förändring av vilka tillgångar som ingår i förmögenheten eller hur de värderas.

Som en tillfällig lösning är således förmögenhetsbegreppet vid beräkning av BTP knutet till den upphävda lagen om statlig förmögenhetsskatt. I avsnitt 5.1 föreslås att en ny lag, lag om förmögenhet vid beräkning av vissa förmåner, införs för beräkning av förmögenhet rörande förmåner inom socialförsäkringen och studiestödssystemet. En följdändring bör därför göras i lagen (2001:761) om bostadstillägg till pensionärer m.fl. på så sätt att förmögenhetsbegreppet vid beräkning av bostadstillägg fr.o.m. den 1 januari 2010 kopplas till lagen om förmögenhet vid beräkning av vissa förmåner.

Att inte längre ta hänsyn till förmögenhetens storlek vid beräkning av bostadstillägg skulle inte stämma överens med bostadstilläggets syfte som är att pensionärer ska kunna efterfråga en rimlig bostad. Om förmögenhetsprövningen slopades skulle även personer med stora förmögenheter men med låga pensioner kunna få bostadstillägg, vilket kan uppfattas som stötande. Av Försäkringskassans rapport framgår att det i december 2007 fanns 212 000 personer som angivit att de hade förmögenhet av något slag. Av dessa hade 75 000 personer en förmögenhet som översteg 100 000 kronor. Om förmögenhetsprövningen av bostadstillägget upphör för dem som i dag uppbär förmånen skulle, enligt Försäkringskassans beräkningar, kostnaderna öka med cirka 580 miljoner kronor. Om en slopad förmögenhetsprövning skulle innebära att alla de som i dag inte har bostadstillägg p.g.a. att deras förmögenhet är för hög skulle ansöka om bostadstillägg, skulle kostnaderna, enligt Försäkringskassan, öka med 470 miljoner kronor ytterligare dvs. totalt 1 050 miljoner kronor.

Äldreförsörjningsstöd är en del av grundskyddet för personer som har fyllt 65 år. Stödet är helt inkomstprövat och reglerna för beräkning av inkomst för äldreförsörjningsstöd är desamma som för bostadstillägg, dvs. vid beräkning av äldreförsörjningsstöd hänvisas till lagen om bostadstillägg till pensionärer m.fl. Den föreslagna förändringen att förmögenhet vid beräkning av bostadstillägg i stället ska kopplas till den nu föreslagna lagen om förmögenhet vid beräkning av vissa förmåner kommer således även att gälla vid beräkning av äldreförsörjningsstöd.

6.1.2 Bostadsbidrag

Regeringens förslag: Vid beräkning av bostadsbidrag enligt lagen (1993:737) om bostadsbidrag ska, från och med den 1 januari 2010, förmögenhet kopplas till den nu föreslagna lagen om förmögenhet vid beräkning av vissa förmåner.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: De remissinstanser som har yttrat sig är positiva till förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Vid beräkning av bostadsbidrag görs tillägg till den bidragsgrundade inkomsten för förmögenhet beräknad per den 31 december det år som bostadsbidraget avser. Regeln innebär att 15 procent av den del av hushållets nettoförmögenhet som överstiger 100 000 kronor räknas som inkomst vid beräkning av bidragsgrundande inkomst för bostadsbidrag.

Förmögenhet kan även beaktas enligt den s.k. generalklausulen i 27 § i lagen om bostadsbidrag. Den innebär att om det är uppenbart att sökanden på grund av hushållets inkomst- eller förmögenhetsförhållanden inte behöver bostadsbidrag kan Försäkringskassan efter särskild utredning, dra in eller sätta ned bidraget.

Sedan den statliga förmögenhetsskatten slopades från och med den 1 januari 2007 avses med förmögenhet, vid beräkning av bostadsbidrag, sådan förmögenhet som var skattepliktig enligt den upphävda lagen (1997:323) om statlig förmögenhetsskatt. Att koppla förmögenhetsbegreppet till den upphävda lagen om statlig förmögenhetsskatt var emellertid endast avsett som en tillfällig lösning i avvaktan på att en ny lagstiftning angående vad som ska avses som förmögenhet utarbetats. I avsnitt 5.1 föreslås att en ny lag, lagen om förmögenhet vid beräkning av vissa förmåner, införs för beräkning av förmögenhet rörande förmåner inom socialförsäkringen och studiestödssystemet. En följdändring bör därför göras i lagen (1993:737) om bostadsbidrag på så sätt att förmögenhetsbegreppet vid beräkning av bostadsbidrag fr.o.m. den 1 januari 2010 kopplas till lagen om förmögenhet vid beräkning av vissa förmåner.

Bostadsbidrag beskrivs ofta som samhällets sista ekonomiska skyddsnät före ekonomiskt bistånd och att helt slopa förmögenhetsprövningen kan inte anses som ett rimligt alternativ. Att slopa förmögenhetsprövningen skulle kunna medföra att personer med låga inkomster, men med

stora förmögenheter får bidrag till sin försörjning genom staten. Detta skulle kunna uppfattas som stötande.

I december 2007 fanns det, enligt Försäkringskassans rapport, 4 113 hushåll med bostadsbidrag som hade en nettoförmögenhet över 100 000 kronor. I endast 2 506 fall påverkade förmögenheten bostadsbidragets storlek, vilket berodde på att hushållets sammanlagda inkomster låg under inkomstgränsen för reducering av bidraget. Kostnaden för bostadsbidrag var drygt 900 000 kronor lägre under den aktuella månaden på grund av förmögenhetsprövningen. Den genomsnittliga förmögenheten bland hushåll var 190 000 kronor.

6.1.3 Underhållsstöd

Regeringens förslag: Förmögenhetsprövningen inom underhållsstödet ska avskaffas från och med inkomståret 2010. Detta gäller såväl vid fastställande av återbetalningsskyldighet för den bidragsskyldige som vid fastställande av underhållsstödets belopp i de fall barnet har förmögenhet.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har yttrat sig över förslaget.

Skälen för regeringens förslag: I februari 2008 fanns det inom underhållsstödssystemet 52 bidragsskyldiga föräldrar som hade förmögenhet som påverkade storleken på återbetalningsbeloppet. Det är således endast ett fåtal bidragsskyldiga som är berörda av den nuvarande förmögenhetsprövningen inom underhållsstödet.

När det gäller antal barn som har så höga inkomster att det påverkar underhållsstödets belopp är det än mer ovanligt. När Underhållsstödsutredningen såg över reglerna i lagen (1997:1030) om underhållsstöd rörande barns inkomster, fanns det endast sju barn med inkomster över 200 000 kronor per år (se betänkandet SOU 2003:42 Ett reformerat underhållsstöd, s. 161).

I denna proposition föreslås att den framtida förmögenhetsprövningen inom en rad olika förmåner ska göras enligt en ny lag om förmögenhet vid beräkning av vissa förmåner, för de förmåner som prövas mot förmögenhetens storlek. Det finns starka skäl som talar för enhetliga regler för den framtida förmögenhetsprövningen inom olika trygghetssystem. Att slopa den nuvarande förmögenhetsprövningen kan riskera att tilltron till trygghetssystemen undergrävs. Legitimiteten till finansieringen av dessa system kan även förlora sin trovärdighet om det uppfattas som att personer oriktigt erhåller bidrag. Att en bidragsskyldig person får återbetala ett alltför lågt belopp kan också uppfattas som stötande. Att finna lösningar som motverkar felaktiga utbetalningar har därför varit en prioriterad uppgift. Utgångspunkten har varit att sträva efter en gemensam lösning för de i propositionen ingående förmånerna.

Den slopade förmögenhetsskatten från och med inkomståret 2007 medförde att även kontrolluppgiftsskyldigheten för förmögenhetssuppgifter avskaffades. Detta har fått till följd att en maskinell förmögenhetsprövning inom underhållsstödssystemet inte kan göras från och med 2009. En ny manuell hantering för att kunna beräkna återbetalningsbeloppen skulle

därför behöva införas om förmögenhetsprövningen skulle behållas. En sådan hantering skulle enligt Försäkringskassans beräkningar innebära administrations- och portokostnader på cirka en miljon kronor per år. Detta kan jämföras med minskade återbetalningar på maximalt 120 000 kronor per år (källa: Försäkringskassan Store februari 2008) som ett slopande av förmögenhetsprövningen inom underhållsstödet skulle innebära. Mot bakgrund av att ytterst få personer fångas upp kan en sådan manuell förmögenhetsprövning svårligen anses vara samhällsekonomiskt motiverad. Att behålla förmögenhetsprövningen inom underhållsstödet skulle således innebära ökade kostnader på ca 900 000 kronor per år.

Mot denna bakgrund föreslås att förmögenhetsprövningen vid fastställande av återbetalningsbelopp inom underhållsstödet avskaffas. Motsvarande bör även gälla för den förmögenhetsprövning som finns av underhållsstödets belopp i de fall barnet har förmögenhet.

6.1.4 Bilstöd till personer med funktionshinder

Regeringens bedömning: Förmögenhet bör som tidigare beaktas inom bilstödssystemet vid prövning av rätten till anskaffningsbidrag.

Promemorians bedömning: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har inte kommenterat förslaget. DHR avstyrker promemorians förslag och anför att kostnader som beror på funktionsnedsättning ska betalas solidariskt och inte belasta den enskilde.

Skälen för regeringens bedömning: Syftet med konstruktionen med ett inkomstprövat anskaffningsbidrag är att säkra att personer med mycket låga inkomster inte ska falla ur bilstödssystemet då de inte har ekonomisk möjlighet att köpa en bil om de beviljas enbart grundbidrag.

Försäkringskassan har i sin rapport föreslagit att förmögenhetsprövningen avskaffas och anför som ett skäl för detta att det är få personer som beviljas anskaffningsbidrag och att bidraget kostnadsmissigt utgör en mycket liten del av de totala kostnaderna för bilstödet. Försäkringskassan gör dessutom bedömningen att för den aktuella målgruppen torde förmögenhetsprövningen i mycket begränsad utsträckning påverka beslutet om anskaffningsbidrag. Försäkringskassan anför vidare att förmögenhetsprövningen innebär ett administrativt merarbete både för myndigheten och för den enskilde och att kostnaden för denna administration överstiger den kostnadsökning som ett borttagande av prövningen skulle leda till.

Regeringen delar inte Försäkringskassans bedömning att det faktum att få personer som ansöker om anskaffningsbidrag har en förmögenhet, utgör ett skäl för att frånga syftet med bidraget och därmed tillåta att anskaffningsbidrag beviljas även personer med förmögenhet. Vad gäller Försäkringskassans administrativa börda måste personer som ansöker om bilstöd i dag lämna in utförliga och detaljerade uppgifter för att ansökan ska kunna prövas av Försäkringskassan. Att i det sammanhanget inkludera en prövning av förmögenhet kan inte anses leda till omotiverat merarbete för uppgiftslämnaren eller för mottagaren.

DHR anför i sitt remissvar att merkostnader på grund av funktionsnedsättning inte ska belasta den enskildes ekonomi och anser därför att förmögenhetsprövningen ska avskaffas. Syftet med anskaffningsbidraget är att det ska kompensera för låg inkomst och möjliggöra ett införskaffande av bil som annars inte skulle vara möjligt. Syftet är därmed inte primärt som DHR anför att tillse att personer med funktionsnedsättning inte ska ha några kostnader för bilinköp. Regeringen anser utifrån ovanstående resonemang att de nuvarande reglerna ska finnas kvar och att anskaffningsbidraget enbart ska gå till de personer som inte har medel att själva stå för kostnaden för sitt bilinköp. Det finns som redan framhållits starka skäl som talar för enhetliga regler för den framtida förmögenhetsprövningen inom olika trygghetssystem. Att slopa den nuvarande förmögenhetsprövningen kan riskera att tilltron till trygghetssystemen undergrävs. Legitimiteten till finansieringen av dessa system kan även förlora sin trovärdighet om det uppfattas som att personer oriktigt erhåller bidrag.

Regeringen anser sammantaget att det inte är motiverat att avskaffa förmögenhetsprövningen vid ansökan om anskaffningsbidrag för bilinköp. Genom hänvisningen i 8 § förordningen (1988:890) om bilstöd till personer med funktionshinder till reglerna om beräkning av bidragsgrundande inkomst i lagen (2001:761) om bostadstillägg till pensionärer m.fl. blir också de nu föreslagna reglerna om beräkning av förmögenhet tillämpliga.

6.2 Prövning mot förmögenhetsuppgifter inom studiestödet

6.2.1 Bakgrund

Inom studiestödssystemet tas som framgått ovan i avsnitt 4.2 hänsyn till förmögenhet dels vid prövning av rätt till studiehjälp i form av extra tillägg, dels vid prövning av rätt till nedsättning av årsbelopp vid återbetalning av studielån tagna efter den 30 juni 2001. Bestämmelser om beräkning av det ekonomiska underlaget vid prövning av rätt till extra tillägg samt om nedsättning av årsbeloppet vid återbetalning av studielån finns i studiestödslagen (1999:1395) och studiestödsförordningen (2000:655).

6.2.2 Överväganden och förslag

Regeringens förslag: Förmögenhet ska, som tidigare, beaktas inom studiestödssystemet vid prövning av rätt till studiehjälp i form av extra tillägg samt i ärenden om nedsättning av årsbelopp vid återbetalning av studielån tagna efter den 30 juni 2001. Förmögenhet ska beräknas enligt den föreslagna lagen om förmögenhet vid beräkning av vissa förmåner.

Promemorians bedömning: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: CSN anser av kostnadseffektivitets- och rättssäkerhetsskäl att förmögenhetsprövningen bör avskaffas både i fråga om prövning av rätt till nedsättning av årsbelopp vid återbetalning av studielån och rätt till studiehjälp i form av extra tillägg. Vad gäller det extra tillägget uppger myndigheten att det är få personer i sökandekategorin som har förmögenheter. Det är ett begränsat antal personer som redovisar förmögenhet och av dessa är det endast en liten del som har en sådan förmögenhet som påverkar rätten till eller beräkningen av det extra tillägget. En övervägande andel av de sökande uppstår dessutom försörjningsstöd från kommunerna, vilket innebär att en kontroll av eventuella tillgångar redan har gjorts vid kommunens prövning av rätt till försörjningsstöd. Under 2008 var det endast 39 personer som hade förmögenhet av sådan storlek att den påverkade rätten till det extra tillägget. Om dessa personer på grund av avskaffad förmögenhetsprövning skulle få det extra tillägget, skulle det ge ett ökat utflöde av extra tillägg på cirka 189 000 kronor per år. Vad gäller nedsättning av årsbelopp vid återbetalning av studielån uppger CSN att det är få personer som anger att de har en förmögenhet vid ansökan om nedsättning. Enligt CSN:s uppfattning är det även få personer som har behov av att ansöka om nedsättning som har en förmögenhet som påverkar återbetalningsbeloppet. Förmögenhetsprövningen kommer vidare att medföra ökade kostnader för administrationen. Även om antalet låntagare över 50 år kommer att öka i framtiden anser CSN att risken för att återbetalningen senareläggs eller uteblir inte är så stor att det kan försvara de kostnader som en fortsatt förmögenhetsprövning medför.

Skälen för regeringens förslag

Utgångspunkter

I studiestödsförordningen (2000:655) hänvisas i dag till den upphävda lagen (1997:323) om statlig förmögenhetsskatt i fråga om vad som ska betraktas som förmögenhet vid prövning av rätt till studiehjälp i form av extra tillägg och vid prövning av rätt till nedsättning av årsbeloppet vid återbetalning av studielån från och med det år då låntagaren fyller 50 år. CSN har tidigare på begäran kunnat få uppgifter om enskildas förmögenhet från Skatteverket. Som framgått ovan har den generella kontrolluppgiftsskyldigheten gentemot Skatteverket upphört att gälla från och med den 1 januari 2009. CSN har således inte längre någon möjlighet att på det sättet få tillgång till sådana uppgifter.

Mot bakgrund av att det för närvarande endast är ett begränsat antal personer som träffas av bestämmelserna om prövning mot förmögenhet inom studiestödssystemet kan det finnas anledning att överväga om den enskildes förmögenhet även fortsättningsvis ska beaktas inom studiestödssystemet. Försäkringskassan har i sin rapport också föreslagit att förmögenhetsprövningen ska tas bort inom studiestödssystemet. Motivet som Försäkringskassan anger till en slopad förmögenhetsprövning är att de sökande sällan har sådana förmögenhetstillgångar som påverkar beräkningen av de förmåner som finns inom studiestödssystemet. Ett borttagande av förmögenhetsprövningen skulle också förenkla CSN:s

administration, vilket skulle leda till minskade kostnader. CSN har i sitt remissyttrande anfört samma ståndpunkt och förordar att förmögenhetsprövningen inom studiestödet avskaffas.

Förmögenhetsprövning vad avser rätt till nedsättning av årsbeloppet vid återbetalning av studielån tagna efter den 30 juni 2001

Det har i avsnitt 4.2 konstaterats att det i nuläget är få personer som har en förmögenhet av den storleken att den påverkar rätten till nedsättning av årsbeloppet vid återbetalning av studielån. Det bör dock noteras att prövning mot den återbetalningsskyldiges förmögenhet endast görs beträffande låntagare som tagit studielån efter den 30 juni 2001 och att hänsyn tas till förmögenhet först från och med det år då låntagaren fyller 50 år. Med hänsyn till åldersfördelningen bland personer som tar studielån är det således ännu förhållandevis få av dessa låntagare som har hunnit fylla 50 år och därmed omfattas av bestämmelsen om förmögenhetsprövning. Det får därför antas att bestämmelsens och därmed också förmögenhetsprövningens betydelse kommer att öka allt eftersom antalet återbetalare som är 50 år eller äldre blir fler under kommande år. CSN har dock anfört att även om antalet låntagare över 50 år kommer att öka i framtiden är risken för att återbetalningen senareläggs eller uteblir inte är så stor att det kan försvara de ökade kostnaderna som förmögenhetsprövningen kommer att innebära.

En utgångspunkt vid tillkomsten av det nuvarande studiemedelssystemet är att studielån ska betalas tillbaka. För att markera detta och ytterligare minska risken för subventioner i lånesystemet via avskrivning infördes förmögenhetsprövning som en extra kontrollfunktion vid prövningen av om låntagaren ska medges rätt till nedsättning av årsbeloppet vid återbetalning av studielån. Principen att studielån ska betalas tillbaka står fast och det är därför viktigt att bibehålla förmögenhetsprövningen vid återbetalning, eftersom det inte är rimligt att personer som har en förmögenhet av något slag ska kunna få sitt återbetalningsbelopp nedsatt på grund av att han eller hon har låg inkomst i övrigt. Som beskrivits ovan finns det också goda skäl att anta att bestämmelsen om förmögenhetsprövning vid återbetalning av studielån kommer att få ökad betydelse med tiden allt eftersom fler låntagare i det nuvarande studiemedelssystemet uppnår 50 års ålder. Om förmögenhetsprövningen vid återbetalning tas bort, innebär det en risk för att återbetalningen av studielån senareläggs eller i vissa fall uteblir. Detta motverkar den grundläggande principen att studielån ska betalas tillbaka. Den enskilde låntagarens eventuella förmögenhet ska därför även fortsättningsvis beaktas vid återbetalningen av studielån på sätt som sker i dag.

I denna proposition föreslås att ett nytt förmögenhetsbegrepp ska införas. Regeringen anser att detta förmögenhetsbegrepp även ska tillämpas vad avser ärenden om nedsättning av återbetalning av vissa studielån. Det kommer inte att finnas något samlat register dit de myndigheter som i sin verksamhet ska tillämpa den föreslagna nya lagen om förmögenhet av beräkning av vissa förmåner kan vända sig för att få uppgift om en sökandes förmögenhet. Regeringen avser därför att

Förmögenhetsprövning vad avser rätt till studiehjälp i form av extra tillägg

Av avsnittet 4.2 framgår att endast ett fåtal av de elever som får studiehjälp i form av extra tillägg eller deras föräldrar har en förmögenhet som påverkar rätten till tillägget. Försäkringskassan har i sin rapport angett att det är sannolikt att de som har en betydande förmögenhet har en inkomst av förmögenheten och att denna inkomst överstiger inkomstgränsen för det extra tillägget. I ett flertal fall har de som får det extra tillägget också försörjningsstöd. Det innebär att kommunernas socialförvaltningar redan har utrett familjens ekonomiska ställning. Det finns, enligt Försäkringskassan, inte någon anledning för CSN att göra någon ytterligare utredning i dessa ärenden. CSN anför i sitt remissvar samma synpunkter, och med hänvisning till dessa förordrar myndigheten att förmögenhetsprövningen ska avskaffas även i fråga om rätt till studiehjälp i form av extra tillägg.

Regeringen anser att det är viktigt att de förmåner som lämnas inom studiestödssystemet bara lämnas till dem som förmånen är avsedd för. Det extra tillägget inom studiehjälpen är avsett att vara ett stöd för elever som kommer från ekonomiskt svaga hushåll och lämnas utöver det studiebidrag som lämnas till alla elever. För att det extra tillägget endast ska komma dem tillgodo som har behov av stödet är det rimligt att det vid prövningen av rätt till stödet tas hänsyn till inte bara familjens inkomster utan även en eventuell förmögenhet. Att det är relativt få mottagare av extra tillägg som träffas av bestämmelserna om förmögenhetsprövning har mot denna bakgrund ingen avgörande betydelse. Som angetts i avsnitt 6.1.3 finns även starka skäl som talar för enhetliga regler för den framtida förmögenhetsprövningen inom de olika trygghetssystemen. Förmögenhet ska därför även fortsättningsvis beaktas vid prövning av rätt till studiehjälp i form av extra tillägg på samma sätt som sker i dag. Därvid ska förmögenhetsprövningen ske enligt den nya lag om förmögenhet vid beräkning av vissa förmåner som föreslås i denna proposition. Som anføres nedan i avsnitt 6.3 avser regeringen att återkomma med förslag på hur efterkontroll av uppgifterna ska underlättas.

6.3 Möjligheter att kontrollera förmögenhetsuppgifter

Uppgifter om förmögenhet registrerades tidigare av Skatteverket. Banker och andra penningförvaltare var skyldiga att lämna kontrolluppgifter till Skatteverket för den årliga taxeringen. Kontrolluppgiftsskyldigheten togs emellertid bort som en följd av att skatteplikten för förmögenhet slopades. Att uppgifter om förmögenhet inte längre finns tillgängliga hos Skatteverket innebär att möjligheterna för Försäkringskassan och CSN att kontrollera sådana uppgifter försvåras.

Idag gäller för *bostadstillägg*, *bostadsbidrag*, *äldreförsörjningsstöd* och *bilstöd* att de försäkrade själva är skyldiga att lämna uppgift om förmögenhet till Försäkringskassan. Uppgifterna lämnas på heder och samvete. Hittills har uppgifterna kunnat styrkas genom att den försäkrade bifogat sin självdeklaration. Trots att denna kontrollmöjlighet har försvunnit kan Försäkringskassan även fortsättningsvis få viss vägledning av självdeklarationen eftersom avkastning av kapital fortfarande är skattepliktig. När det gäller dessa förmåner har Försäkringskassan också möjlighet att kontrollera en enskild persons förmögenhetsinnehav med banker och andra penningförvaltande institut. I rapporten till regeringen och i promemorian föreslås att denna uppgiftsskyldighet ska utvidgas att även gälla Euroclear Sweden AB (tidigare Värdepapperscentralen) m.fl. värdepappersförvaltare. Regeringen avser emellertid inte att lämna något förslag angående detta i denna proposition utan avser att återkomma med förslag om hur kontrollmöjligheterna avseende förmögenhetsuppgifter ska förbättras för Försäkringskassan.

Vad gäller berörda studiestödsförmåner kan inledningsvis konstateras att de som önskar få *studiehjälp i form av extra tillägg* ska ansöka om det. Uppgifter i ansökan ska lämnas på heder och samvete. De som ansöker om *nedläggning av årsbelopp vid återbetalning av studielån* kommer fortsättningsvis i sin ansökan vara skyldiga att lämna uppgifter till CSN om tillgångar som kan utgöra förmögenhet. CSN har i sitt remissvar anført att det i studiestödsförfattningarna inte finns något krav på att uppgifterna ska lämnas på heder och samvete. En övergång till ett sådant förfarande skulle medföra en ökad administration för myndigheten då en ansökan skulle behöva lämnas på en särskild blankett. Som CSN påpekat finns det i dag inte någon bestämmelse om att uppgifter som lämnas i en ansökan om nedsättning ska lämnas på heder och samvete. Regeringen anser dock att det finns skäl att se över om det bör införas en sådan bestämmelse och avser att återkomma i frågan.

I promemorian föreslogs att en sekretessbrytande bestämmelse i form av uppgiftsskyldighet införs för bl.a. banker och andra penningförvaltande institut att till domstolar, Överklagandenämnden för studiestöd och CSN lämna sådana uppgifter om förmögenhet som kan ha betydelse i ärenden om nedsättning av återbetalning av studielån och det extra tillägget inom studiehjälpen. Regeringen kommer emellertid inte att föreslå att en sådan uppgiftsskyldighet införs i denna proposition. Regeringen avser istället att återkomma med förslag på hur en effektiv efterkontroll av förmögenhetsuppgifter ska utformas så att denna kan ske på ett snabbt och enkelt sätt för alla aktörer som är inblandade.

6.4 Administrativa och ekonomiska konsekvenser

Konsekvenser inom socialförsäkringen

Ett genomförande av förslagen i propositionen innebär ett visst merarbete för Försäkringskassan i och med att den manuella kontrollen av ärenden inom bostadsbidrag, bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd kommer att behöva utökas. Den utökade manuella kontrollen kan även innebära ett

visst merarbete för t.ex. banker på grund av att de får fler förfrågningar om förmögenhetsinnehav från Försäkringskassan. Förslagen bedöms däremot inte innebära någon ändring av försäkringskostnaderna.

Eftersom det är så få personer inom underhållsstödssystemet som i dag berörs av förmögenhetsprövningen kommer förslaget om att avskaffa förmögenhetsprövningen inte att påverka administrationen.

Konsekvenser inom studiestödet

Förslaget om fortsatt prövning av förmögenhet vid prövning av studiehjälp i form av extra tillägg och vid nedsättning av återbetalning av studielån kommer initialt inte leda till några förändringar hos CSN. I dag görs prövningen mot den upphävda lagen om statlig förmögenhetsskatt och i denna proposition föreslås i stället att prövningen av förmögenhet ska göras mot den föreslagna lagen om förmögenhet vid beräkning av vissa förmåner. Möjligheten att göra efterkontroller är i dag mycket begränsad och som aviserats i avsnitt 6.3 återkommer regeringen i denna fråga. Vid detta tillfälle kommer även de synpunkter som CSN lämnat i fråga om kontrollmöjligheterna att behandlas.

Förslaget bedöms inte innebära några konsekvenser för studiestödet och förslaget kommer inte heller att leda till några förändringar för den enskilde. Den enskilde ska även fortsättningsvis lämna uppgifter om eventuell förmögenhet vid ansökningstillfället.

Uppföljning

Regeringen avser att följa effekterna av de nya reglerna och utvärdera deras ekonomiska och administrativa konsekvenser.

7 Författningskommentar

7.1 Förslaget till lag om förmögenhet vid beräkning av vissa förmåner

1 §

I paragrafens *första stycke* anges vilka förmåner som den nya lagen ska tillämpas på. I *andra stycket* ges en upplysning om att ytterligare bestämmelser om beräkning av förmögenhet finns i där nämnda lagar och innebär ingen ändring i sak i förhållande till vad som gäller i dag.

2 §

Paragrafen har sin motsvarighet i 1 § tredje stycket den upphävda lagen (1997:323) om statlig förmögenhetsskatt. Normalt omfattar termerna och uttrycken i inkomstskattelagen (1999:1229) såväl svenska som utländska företeelser. Om bara svenska företeelser avses anges det särskilt, t.ex. svenska handelsbolag och svenska värdepappersfonder. Av bestämmelserna i denna paragraf följer att även om inkomstskattelagen bara omfat-

tar svenska företeelser gäller det inte vid tillämpningen av bestämmelserna i denna lag.

3 §

Paragrafens *första mening* har sin motsvarighet i 2 § första stycket SFL. I *andra meningen* anges att det ska bortses från sådana tillgångar och skulder som är hänförliga till inkomstslaget näringsverksamhet. Denna mening sammanfattar vad som i princip gällde i SFL avseende tillgångar och skulder i näringsverksamhet.

4 §

Bestämmelserna i *punkterna 1–3* har sin motsvarighet i 3 § första stycket SFL. I begreppet privatbostad inbegrips även s.k. ägarlägenhet (*punkten 1*). Det som anges i *punkten 3* innebär att alla marknadsnoterade aktier ska behandlas lika. Att aktier ingår i denna punkt framgår av definitionen av begreppet delägarrätter i 48 kap. 2 § inkomstskattelagen (1999:1229). Med delägarrätt avses bl.a. aktier, teckningsrätter, andel i ekonomiska förening, vinstandelsbevis, konvertibler, terminer och optioner. Definitioner på begreppen fordringsrätt och marknadsnotering finns i 48 kap. 3–5 §§ inkomstskattelagen. Bestämmelsen i *punkten 4* motsvarar i princip 3 § första stycket 10 och 12 SFL med den skillnaden att i SFL gjordes undantag för 25 000 kronor endast beträffande pengar och liknande betalningsmedel. Den nu föreslagna bestämmelsen innebär därför en ändring på så sätt att för den person som har tillgångar på bankkonto eller liknande får ett avdrag göras med 25 000 kronor. Bestämmelsen i *punkten 5* motsvaras delvis av 3 § första stycket 11 SFL.

5 §

I *första stycket* anges att vid beräkning av förmögenhet vid prövning av rätt till bostadsbidrag enligt lagen (1993:737) om bostadsbidrag och bostadstillägg enligt lagen (2001:761) om bostadstillägg till pensionärer m.fl. ska det bortses från privatbostadsfastighet och privatbostadsrätt samt skulder med säkerhet i sådan tillgång, om bostaden utgör den enskildes permanentbostad. Bestämmelsen motsvarar del av 16 § andra stycket lagen om bostadstillägg till pensionärer m.fl. samt del av 5 § första stycket lagen om bostadsbidrag i paragrafernas tidigare lydelse.

I *andra stycket* anges att vid beräkning av förmögenhet vid prövning av rätt till bostadstillägg till pensionärer enligt lagen om bostadstillägg till pensionärer m.fl. ska för försäkrad som har sin bostad i särskild boendeform det bortses från värdet av privatbostadsfastighet och privatbostadsrätt om bostaden utgör permanentbostad för den försäkrades make. Bestämmelsen motsvarar del av 16 § andra stycket lagen om bostadstillägg till pensionärer m.fl. i paragrafens tidigare lydelse.

6 §

I paragrafen anges att vid beräkning av förmögenhet vid prövning av rätt till studiehjälp i form av extra tillägg och nedsättning av årsbelopp vid återbetalning av studielån enligt studiestödslagen (1999:1395) ska det bortses från privatbostadsfastighet och privatbostadsrätt samt skulder med säkerhet i sådan tillgång. Bestämmelsen motsvarar 4 kap. 3 § studiestödsförordningen (2000:655) i dess tidigare lydelse.

7 §

Bestämmelserna i *första och andra styckena* har sin motsvarighet i 10 § SFL och *tredje stycket* motsvarar 11 § SFL.

8 §

Paragrafen motsvarar bestämmelserna i 15 § SFL.

9 §

Paragrafen har delvis sin motsvarighet i 12 § SFL. I 16 § lagen (2001:761) om bostadstillägg till pensionärer m.fl. och i 5 § lagen (1993:737) om bostadsbidrag anges att förmögenhet ska beräknas per den 31 december, såvitt avser bostadstillägg året före det år då ansökan görs och såvitt avser bostadsbidrag det år som bostadsbidraget avser. Marknadsvärdet utgörs av det värde som noteras vid den allmänna om-sättningen av tillgångar av det aktuella slaget. Det värde som ska tas upp för ifrågavarande tillgångar är då det vid årets utgång senast noterade värdet beräknat efter betalkursen.

10 §

Bestämmelsen har sin motsvarighet i 17 § första stycket SFL.

11 §

Som anges i 3 § avses med förmögenhet värdet av den försäkrades tillgångar efter avdrag för skulder och att det därvid ska bortses från sådana tillgångar och skulder som är hänförliga till inkomstslaget näringsverksamhet. I förevarande paragraf anges att den försäkrades samtliga skulder ska beaktas med de undantag som anges i 3, 5 och 6 §§. Undantagen i 5 och 6 §§ avser skulder med säkerhet i sådan privatbostadsfastighet och privatbostadsrätt som är den enskildes respektive dennes makes permanentbostad. Även sådan skatt som avses i 1 kap. 1 § skattebetalningslagen (1997:483) och som ännu inte har debiterats ska undantas. Sistnämnda lagrum innehåller en uppräknning av lagar som reglerar såväl skatter och avgifter som punktskatter.

12 §

På samma sätt som gäller för fordran i pengar och liknande betalningsmedel enligt 10 § ska skuld i pengar och liknande betalningsmedel tas upp till sitt nominella belopp med tillägg för förfallen ränta.

7.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (2001:761) om bostadstillägg till pensionärer m.fl.

16 §

Paragrafens *andra stycke* ändras på så sätt att som förmögenhet ska räknas sådan förmögenhet som anges i den nya lagen om förmögenhet vid beräkning av vissa förmåner i stället för den upphävda lagen (1997:323) om statlig förmögenhetsskatt. Övriga bestämmelser i stycket förs över till den nya lagen om förmögenhet vid beräkning av vissa förmåner (se kommentaren till 5 § i lagförslag 7.1).

Tredje stycket i paragrafen upphävs. Bestämmelsen, som endast är en upplysning, återfinns nu i 1 § andra stycket i den nya lagen om förmögenhet vid beräkning av vissa förmåner.

27 §

Ändringen i andra stycket är en följdändring med anledning av ändringen i 16 §.

7.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1993:737) om bostadsbidrag

5 §

Paragrafens *första stycke* ändras på så sätt att som förmögenhet ska räknas sådan förmögenhet som anges i den nya lagen om förmögenhet vid beräkning av vissa förmåner i stället för den upphävda lagen (1997:323) om statlig förmögenhetsskatt. Vidare utmönstras den särskilda bestämmelsen om hur förmögenhet ska beräknas för privatbostadsfastighet och bostadsrätt samt skulder med säkerhet i sådan egendom. Den senare bestämmelsen återfinns nu i 5 § i den nya lagen om förmögenhet vid beräkning av vissa förmåner.

7.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (1996:1030) om underhållsstöd

26 §

I paragrafens *första stycke* har bestämmelserna om förmögenhet utmönstrats med anledning av att förmögenhet inte längre ska inverka vid beräkning av den bidragsskyldiges inkomst eller återbetalningsskyldighet.

Sammanfattning av promemorian Beräkning av förmögenhet vid fastställande av vissa förmåner

Prop. 2008/09:203
Bilaga 1

I promemorian lämnas förslag till en lag om beräkning av förmögenhet för de förmåner inom socialförsäkringen och studiestödet som prövas mot förmögenhet. I promemorian föreslås att förmögenhetsprövningen för nämnda förmåner fr.o.m. den 1 januari 2010 ska kopplas till denna nya lag som benämns lag om beräkning av förmögenhet i vissa fall. Vad som avses med förmögenhet i den nya lagen motsvarar i huvudsak vad som avsågs med förmögenhet i den upphävda lagen (1997:323) om statlig förmögenhetsskatt.

I promemorian föreslås vidare att förmögenhetsprövningen ska slopas i fråga om underhållsstöd.

För att underlätta Försäkringskassans kontroller av förmögenhetsuppgifter föreslås också att den uppgiftsskyldighet som finns för banker att lämna Försäkringskassan uppgifter om förmögenhet även ska gälla för andra finansiella institut. Uppgiftsskyldigheten ska utsträckas att gälla vid förfrågan från Försäkringskassan avseende enskilda personer i ärenden om bostadsbidrag och bostadstillägg till pensionärer m.fl.

Förmögenhetsuppgifter som lämnas till Centrala studiestödsnämnden (CSN) måste vara möjliga att kontrollera. I promemorian föreslås därför att banker och andra finansiella institut på begäran ska lämna domstol, Överklagandenämnden för studiestöd och CSN uppgifter om viss person som enligt den föreslagna lagen om beräkning av förmögenhet i vissa fall är av betydelse vid prövning av rätt till studiehjälp i form av extra tillägg och nedsättning av årsbelopp vid återbetalning av studielån enligt studiestödslagen och föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen.

Lagförslagen i promemorian Beräkning av förmögenhet vid fastställande av vissa förmåner

Förslag till lag om beräkning av förmögenhet i vissa fall

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § I denna lag finns bestämmelser om hur förmögenhet ska beräknas vid prövning av rätt till

1. bostadsbidrag enligt lagen (1993:737) om bostadsbidrag,
2. bostadstillägg enligt lagen (2001:761) om bostadstillägg till pensionärer m.fl., och
3. studiehjälp i form av extra tillägg och nedsättning av årsbelopp vid återbetalning av studielån enligt studiestödslagen (1999:1395).

I lagen (1999:332) om ersättning till steriliserade i vissa fall och lagen (2005:466) om beräkning av inkomstprövade socialförsäkringsförmåner för neurosedynskadade finns ytterligare bestämmelser om beräkning av förmögenhet för den som har fått ersättning enligt dessa respektive lagar.

2 § De termer och uttryck som används i denna lag har samma betydelse och tillämpningsområde som i inkomstskattelagen (1999:1229) och omfattar också motsvarande utländska företeelser.

3 § Med förmögenhet avses värdet av tillgångarna efter avdrag för skulder.

Tillgångar

4 § Vid beräkning av förmögenhet ska som tillgång tas upp

1. privatbostadsfastighet och privatbostadsrätt,
2. livförsäkring med undantag för
  - a) pensionsförsäkring samt
  - b) livförsäkring som enbart avser olycks- eller sjukdomsfall eller dödsfall senast vid 70 års ålder och som inte är återköpsbar,
3. marknadsnoterad delägar rätt eller fordringsrätt,
4. kontanta medel och kontobehållning, med undantag för behållning på pensionssparkonto, till den del dessa tillgångar sammanlagt överstiger 25 000 kronor, och
5. fordran i pengar.

5 § Vid beräkning av förmögenhet för prövning av rätt till bostadsbidrag enligt lagen (1993:737) om bostadsbidrag och bostadstillägg enligt lagen (2001:761) om bostadstillägg till pensionärer m.fl. ska det bortses från tillgång enligt 4 § 1 om den utgör den enskildes permanentbostad och skulder med säkerhet i sådan tillgång.

Vid beräkning av förmögenhet för prövning av rätt till studiehjälp i form av extra tillägg samt rätt till nedsättning av årsbelopp vid återbetalning av studielån enligt studiestödslagen (1999:1395) ska det bortses från tillgång som avses i 4 § 1 och skulder med säkerhet i sådan tillgång.

6 § Vid beräkning av bostadstillägg enligt lagen (2001:761) om bostadstillägg till pensionärer m.fl. ska för försäkrad som har sin bostad i särskild boendeform det bortses från tillgång enligt 4 § 1 om den utgör permanentbostad för den försäkrades make samt skulder med säkerhet i sådan tillgång.

Värdering av tillgångarna

7 § Privatbostadsfastighet ska tas upp till taxeringsvärdet. Om fastigheten innehåses med tomträtt ska den tas upp till den del av taxeringsvärdet som avser byggnad.

Privatbostadsfastighet utomlands ska tas upp till 75 procent av marknadsvärdet.

Privatbostadsrätt ska tas upp till ett värde som motsvarar medlemmens eller delägarens andel i föreningens eller bolagets behållna förmögenhet. Denna förmögenhet bestäms med utgångspunkt i taxeringsvärdet på föreningens eller bolagets fastighet och med hänsyn till föreningens eller bolagets övriga tillgångar och skulder.

8 § Livförsäkring ska tas upp till sitt på försäkringstekniska beräkningsgrunder framräknade återköpsvärde med tillägg för beräknad upplupen andel i livförsäkringens överskott.

9 § Marknadsnoterade delägarätter och fordringsrätter ska tas upp till 80 procent av sitt marknadsvärde.

10 § Fordran i pengar ska tas upp till sitt nominella belopp med tillägg för förfallen ränta.

Skulder

11 § Vid beräkning av förmögenhet ska samtliga skulder beaktas, utom sådana skulder som avses i 5 och 6 §§.

Som skuld räknas dock inte skatt som avses i 1 kap. 1 § skattebetalningslagen (1997:483) som ännu inte debiterats.

12 § Skuld i pengar ska tas upp till sitt nominella belopp med tillägg för förfallen ränta.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010.

Härigenom föreskrivs att 16, 27 och 29 §§ lagen (2001:761) om bostadstillägg till pensionärer m.fl. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 §¹

Tillägg till den bidragsgrundande inkomsten ska göras för förmögenhet beräknad per den 31 december året före det år då ansökan om bostadstillägg görs enligt vad som anges i denna paragraf och 17 §.

Som förmögenhet räknas sådan förmögenhet som skulle ha varit skattepliktig enligt den upphävda lagen (1997:323) om statlig förmögenhetsskatt, beräknad med bortseende från värdet av sådan privatbostadsfastighet eller privatbostadsrätt som avses i 2 kap. 13 respektive 18 § inkomstskattelagen (1999:1229) och som utgör den sökandes permanentbostad samt skulder i denna egendom. För sökande som har sin bostad i särskild boendeform ska detsamma gälla i fråga om värdet av privatbostadsfastighet eller privatbostadsrätt som utgör permanentbostad för den sökandes make.

I lagen (1999:332) om ersättning till steriliserade i vissa fall finns bestämmelser om beräkning av förmögenhet för den som har fått ersättning enligt den lagen.

27 §²

Bostadstillägg skall omprövas när något förhållande som bestämmer tilläggets storlek har ändrats.

Bostadstillägget får räknas om utan föregående underrättelse om den del av årsinkomsten ändras som utgörs av en förmån som betalas ut av Försäkringskassan, pension enligt utländsk lagstift-

Bostadstillägg ska omprövas när något förhållande som bestämmer tilläggets storlek har ändrats.

Bostadstillägget får räknas om utan föregående underrättelse om den del av årsinkomsten ändras som utgörs av en förmån som betalas ut av Försäkringskassan, pension enligt utländsk lagstift-

¹ Senaste lydelse 2007:1407.

² Senaste lydelse 2007:113.

ning, avtalspension eller motsvarande ersättning som följer av kollektivavtal. Detsamma *skall* gälla när ändring sker av

– sådant belopp som avses i 19 §,

– preliminärt bostadsbidrag enligt lagen (1993:737) om bostadsbidrag, eller

– taxeringsvärde för annan fastighet än sådan som avses i 16 § *andra stycket*.

ning, avtalspension eller motsvarande ersättning som följer av kollektivavtal. Detsamma *ska* gälla när ändring sker av

– sådant belopp som avses i 19 §,

– preliminärt bostadsbidrag enligt lagen (1993:737) om bostadsbidrag, eller

– taxeringsvärde för annan fastighet än sådan som avses i 5 och 6 §§ lagen (2009:000) om beräkning av förmögenhet i vissa fall.

29 §³

Banker och andra penninginrättningar skall på begäran lämna domstol eller Försäkringskassan sådana uppgifter om en namngiven person som gäller förhållanden av betydelse för tillämpningen av denna lag.

En bank ska på begäran lämna domstol eller Försäkringskassan sådana uppgifter om en namngiven person som gäller förhållanden av betydelse för tillämpningen av denna lag.

Första stycket gäller också kreditmarknadsföretag, värdepappersbolag, centrala värdepappersförvarare, kontoförande institut, fondbolag, förvaringsinstitut, företag som driver inlåningsverksamhet enligt lagen (2004:299) om inlåningsverksamhet och utländska företag som driver motsvarande verksamhet från en filial i Sverige.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010. De äldre bestämmelserna i 16 och 27 §§ gäller dock fortfarande för bostadstillägg som avser tid före ikraftträdandet.

³ Senaste lydelse 2004:852.

Häri genom föreskrivs att 5 och 20 a §§ lagen (1993:737) om bostadsbidrag ska ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***5 §¹**

Tillägg till den bidragsgrundande inkomsten ska göras för förmögenhet beräknad per den 31 december det år som bostadsbidraget avser enligt vad som anges i denna paragraf. Tillägg ska göras för varje sökande och varje barn som avses i 10 § med undantag av första stycket 2 och 3 samt tredje stycket. Som förmögenhet räknas sådan förmögenhet som *skulle ha varit skattepliktig enligt den upphävda lagen (1997:323) om statlig förmögenhetsskatt, beräknad med bortseende från privatbostadsfastighet eller bostadsrätt för vilken bostadsbidrag söks och skulder med säkerhet i denna egendom.* Vid beräkningen ska *det också bortses från* sådan tillgång som anges i 5 a och 5 b §§. Tillägg ska göras med 15 procent av den sammanlagda förmögenhet som överstiger 100 000 kronor, avrundat nedåt till helt tiotusental kronor.

Tillägg för barns förmögenhet ska fördelas lika mellan makar.

20 a §²

Banker och andra penninginrättningar skall på begäran lämna domstol eller Försäkringskassan uppgift för namngiven person rörande förhållande som är av betydelse för tillämpningen av denna lag.

Tillägg till den bidragsgrundande inkomsten ska göras för förmögenhet beräknad per den 31 december det år som bostadsbidraget avser enligt vad som anges i denna paragraf. Tillägg ska göras för varje sökande och varje barn som avses i 10 § med undantag av första stycket 2 och 3 samt tredje stycket. Som förmögenhet räknas sådan förmögenhet som *anges i lagen (2009:000) om beräkning av förmögenhet i vissa fall.* Vid beräkningen ska *dock* sådan tillgång som anges i 5 a och 5 b §§ *inte beaktas.* Tillägg ska göras med 15 procent av den sammanlagda förmögenhet som överstiger 100 000 kronor, avrundat nedåt till helt tiotusental kronor.

En bank ska på begäran lämna domstol eller Försäkringskassan uppgift för namngiven person rörande förhållande som är av betydelse för tillämpningen av denna lag.

Första stycket gäller också kreditmarknadsföretag, värdepappersbolag, centrala värdepappersförvarare, kontoförande institut,

¹ Senaste lydelse 2007:1400.

² Senaste lydelse 2004:828.

*fondbolag, förvaringsinstitut, företag
som driver inlåningsverksamhet
enligt lagen (2004:299) om inlå-
ningsverksamhet och utländska
företag som driver motsvarande
verksamhet från en filial i Sverige.*

Prop. 2008/09:203
Bilaga 2

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010. De äldre bestämmelserna i 5 § gäller dock fortfarande för bostadsbidrag som avser tid före ikraftträdandet.

Härigenom föreskrivs att 26 § lagen (1996:1030) om underhållsstöd ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

26 §¹

Till beloppen enligt 25 § ska läggas

1. studiemedel i form av studiebidrag, utom den del som avser tilläggsbidrag, och

2. en procent av den del av den bidragsskyldiges förmögenhet som överstiger 1 500 000 kronor. Som förmögenhet räknas sådan förmögenhet som skulle ha varit skattepliktig enligt den upphävda lagen (1997:323) om statlig förmögenhetsskatt.

Det sålunda framräknade beloppet ska minskas med 100 000 kronor och utgör därefter den inkomst som ska ligga till grund för beräkningen av återbetalningsskyldigheten.

Till beloppen enligt 25 § ska läggas studiemedel i form av studiebidrag, utom den del som avser tilläggsbidrag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för underhållsstöd som avser tid före ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse 2007:1402.

Härigenom föreskrivs att det i studiestödslagen (1999:1395) ska införas en ny paragraf, 6 kap. 7 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 kap.

7 a §

En bank är skyldig att på begäran lämna domstol, Överklagandenämnden för studiestöd och Centrala studiestödsnämnden sådana uppgifter om viss person som enligt lagen (2009:000) om beräkning av förmögenhet i vissa fall är av betydelse vid prövning av rätt till studiehjälp i form av extra tillägg och nedsättning av årsbelopp vid återbetalning av studielån enligt denna lag och föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen.

Första stycket gäller också kreditmarknadsföretag, värdepappersbolag, centrala värdepappersförvarare, konförende institut, fondbolag, förvaringsinstitut, företag som driver inlåningsverksamhet enligt lagen (2004:299) om inlåningsverksamhet och utländska företag som driver motsvarande verksamhet från en filial i Sverige.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010.

Förteckning över remissinstanser till promemorian Beräkning av förmögenhet vid fastställande av vissa förmåner

Efter remiss har yttranden över promemorian avgetts av:

Försäkringskassan, Socialstyrelsen, Skatteverket, Statskontoret, Centrala Studiestödsnämnden, CSN, Regelrådet, De Handikappades Riksförbund (DHR), Pensionärernas Riksorganisation, PRO, Sveriges Pensionärsförbund, SPF, LO, Svenska Bankföreningen, Euroclear Sweden AB, Sveriges Pensionärs Riksförbund, SPRF, Sveriges förenade studentkårer, SFS.

Följande remissinstanser har inte svarat eller angett att de avstår från att lämna några synpunkter: Länsrätten i Gävleborgs län, Domstolsverket, Myndigheten för handikappolitisk samordning – Handisam, Barnombudsmanen, Överklagandenämnden för studiestöd, Diskrimineringsombudsmanen, DO, Sveriges Försäkringsförbund, TCO, Saco, Förbundet Rörelsehindrade, FÖR, Föreningen för de Neurosedynskadade, FfdN, Independent Living Institute, Kommunalpensionärerna, SKPF, Neurologiskt handikappades riksförbund (NHR), Riksförbundet PensionärsGemenskap, RPG, Riksförbundet Rörelsehindrade Barn och Ungdomar (RBU), Riksförbundet för Trafik- Olycksfalls och Polioskadade (RTP), Svenska Fondhandlareföreningen, Sveriges Elevråds Centralorganisation, SECO, Sveriges Elevråd, SVEA.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 28 maj 2009

Närvarande: Statsministern Reinfeldt, ordförande, och statsråden Odell, Ask, Husmark Pehrsson, Leijonborg, Larsson, Torstensson, Carlgren, Hägglund, Borg, Malmström, Sabuni, Billström, Adelson Liljeroth, Tolgfors

Föredragande: Cristina Husmark Pehrsson

Regeringen beslutar proposition 2008/09:203 Beräkning av förmögenhet vid fastställande av vissa förmåner